

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Біологічний факультет

Кафедра зоології

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

Методичні вказівки

для практичних занять та самостійної роботи

з дисципліни вільного вибору

для студентів закладів вищої освіти

ОДЕСА

2022

УДК 592
О-753

Рецензенти:

Г. В. Майкова, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізіології людини та тварин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

С. В. Білоконь, кандидат біологічних наук, доцент кафедри генетики та молекулярної біології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано до друку вченою радою
біологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол № 4 від 15 лютого 2022 р.*

О-753

Основи екологічного туризму : метод. вказівки до практич. занять та самоств. роботи з дисципліни вільного вибору для студентів закладів вищ. освіти / К. Й. Черничко, С. Я. Підгорна, О. Ф. Делі, В. А. Трач ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Біол. ф-т. – Одеса : Назарчук С. Л., 2022. – 23 с.

Методичні вказівки містять основні положення щодо змісту, організації та порядку проведення практичних занять та самоствійної роботи при вивченні дисципліни вільного вибору «Основи екологічного туризму». Розраховані на студентів закладів вищої освіти природничих, а також інших спеціальностей денної, заочної та дистанційної форм навчання.

УДК 592

ЗМІСТ

Загальні відомості	4
Практичне заняття 1. Території природно-заповідного фонду (ПЗФ) як об'єкти екотуризму	7
Практичне заняття 2. Природокористування та екологічні закони	9
Практичне заняття 3. Екологічний туризм у світі та в Україні	11
Практичне заняття 4. Технологія розробки, організації та проведення екологічних маршрутів	14
Практичне заняття 5. Червона книга України	16
Перелік контрольних запитань	18
Список літератури	20
Інформаційні ресурси	22

Загальні відомості

Термін «екологічний туризм» запровадив Гектор Цебаллос: «подорож порівняно недоторканими природними місцевостями, що має на меті пізнання, насолоду милування природними ландшафтами з їх дикими рослинами і тваринами, а також ознайомлення з усіма існуючими проявами культурного надбання даної місцевості» (вперше визначення прозвучало на конференції «Збереження Америк», Індіанapolis, 18-20 листопада 1987). У країнах Західної Європи та Північної Америки цей напрямок розвитку туристичної діяльності часто продовжують називати “стійким” або «зеленим» туризмом. Існують й інші терміни та словосполучення: Ecotraval, La environmental tourism, Tourism du sante, Sustainable tourism, Nature tourism, Green tourism тощо. Проте останнім часом у англomовних та постсоціалістичних країнах найчастіше користуються терміном екотуризм (ecotourism). Різноманітності термінів відповідає широта змісту та множина конкретних форм діяльності у тій новій формі туристичної діяльності, яку ми узагальнено називаємо екотуризмом. Його розвитку сприяє надзвичайна різноманітність природи Землі, прагнення людей її пізнати. Те саме стосується й України, яка також має величезні природні багатства, які до цього часу залишаються порівняно мало освоєними. Відмінність екологічного туризму від звичайного – у пріоритетах туристів, які в першу чергу націлені на активне пізнання об’єктів та явищ природи (живої і неживої), спрямовані на екологічну освіту, просвіту й виховання, дають можливість кожному зробити свій особистий внесок до справи збереження природних ресурсів, охорони природи. Відповідно, основними складовими екотуризму вважають: екологоосвітню, природоохоронну та етнекологічну.

Метою вивчення дисципліни є оволодіння знаннями зі сфери екологічного туризму та можливість їх використання у професійній діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- ознайомлення студентів зі змістом дисципліни екотуризм та його особливостями;
- оволодіння знаннями про засади екотуристичної діяльності;
- оволодіння знаннями про найважливіші об'єкти екотуризму;
- оволодіння навичками формування екотуристичного продукту.

У результаті вивчення дисципліни «Основи екологічного туризму» студент повинен *знати*:

- головні поняття і терміни у сфері екологічного туризму;
- принципи, функції та завдання екологічного туризму;
- найвідоміші світові та вітчизняні регіони і центри екотуризму;
- основні законодавчі акти України та міжнародні документи в сфері екотуризму;
- класифікацію природоохоронних об'єктів та вимоги до режиму їх охорони;
- сутність, завдання та функції менеджменту екологічного туризму;
- специфіку екотуристичного ринку, попиту і пропозиції;
- види маркетингових стратегій в екотуризмі та форми їх реалізації;
- фактори ризику в екотуризмі, види небезпек та шляхи їх подолання;
- основні правила поведінки туристів в екотурах;
- потенційні можливості та стримуючі фактори розвитку екотуризму в Україні;

Студент повинен *вміти*:

- оцінювати екотуристичний потенціал територій та об'єктів;
- проектувати та створювати самостійні екотуристичні маршрути та еколого-дидактичні стежки;
- складати екоосвітні програми для роботи з різними групами туристів;
- забезпечувати дотримання основних природоохоронних вимог та правил особистої безпеки під час екологічних турів;

- застосовувати ресурси мережі Інтернет для збору інформації про вітчизняні та світові центри екотуризму, турпродукти операторів, що працюють в галузі екотуризму.

В процесі оволодіння дисципліни використовуються такі освітні технології, способи і методи формування компетенцій: лекція-презентація, семінари в діалоговому режимі, групові дискусії, підготовка письмових аналітичних робіт, поточна самостійна робота з виконання різних видів завдань.

Контроль знань, умінь і навичок студентів здійснюється в наступних формах: відповідно до робочого навчального плану виконуються контрольні роботи, самостійне виконання студентами домашніх завдань зі звітом, тестування за матеріалами дисципліни, підсумковий контроль у вигляді заліку. Практичні заняття проводяться у формі доповіді за однією з обраних тем, які запропоновані для самостійної підготовки. Доповідь здобувача може супроводжуватися презентацією у форматі Power Point за темою або усної доповіді.

Практичне заняття 1. Території природно-заповідного фонду (ПЗФ) як об'єкти екотуризму

Мета: ознайомитися з основними типами територій природно-заповідного фонду.

Питання для підготовки

1. Яку роль відіграють об'єкти ПЗФ у розвитку екотуризму?
2. Чому деякі заповідники складаються з кількох ділянок?
3. Які об'єкти ПЗФ України є найпридатнішими для розвитку екотуризму і чому?

Теоретичні відомості

Знання про об'єкти ПЗФ потрібні з кількох причин. Насамперед вони справді становлять великий інтерес, оскільки природа тут особливо багата. Крім того, на деяких об'єктах ПЗФ надають певні послуги, зокрема екскурсійні. Існування об'єктів ПЗФ є підказкою того, що саме потрібно відвідати в тому чи іншому регіоні.

Заповідними територіями та об'єктами природного походження є природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища. Штучно створені об'єкти — ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Загалом виділяють 11 категорій об'єктів ПЗФ. Нині в Україні налічують понад 8,0 тис. об'єктів ПЗФ загальною площею майже 40 тис. км². Це відповідає 6 % території 77 держави. Кількість і площа заповідних територій поступово збільшується, проте ще залишається меншою, ніж у сусідніх країнах і в цілому у світі. Об'єкти ПЗФ залежно від їх екологічної та наукової цінності поділяють на дві групи: загальнодержавного і місцевого значення. Перших помітно менше, ніж других — їх близько 650. Загальнодержавне значення мають природні та біосферні заповідники, національні природні парки, а також регіональні ландшафтні парки (РЛП). До складу таких об'єктів належать також деякі зоопарки, дендропарки, заказники, пам'ятки

природи, парки пам'ятки садово-паркового мистецтва. Окремі об'єкти ПЗФ можуть бути складовою об'єктів вищого рангу. Об'єкти ПЗФ використовують лише у природоохоронних, науково-дослідних, оздоровчих і рекреаційних, освітньо-виховних цілях і для екотуризму.

Практичне завдання

Скласти мапу маршруту для відвідування об'єктів природно-заповідного фонду Одеської області (з використанням презентації у форматі Power Point).

Самостійна робота

Підготовка презентації за обраною темою:

1. Сучасний стан та перспективи розвитку екотуризму в національному природному парку «Дністровський каньйон».
2. Сучасний стан та перспективи розвитку екотуризму в національному природному парку «Подільські Товтри».
3. Сучасний стан та перспективи розвитку екотуризму в національному природному парку «Карпатський».
4. Сучасний стан та перспективи розвитку екотуризму в Карпатському біосферному заповіднику.
5. Сучасний стан та перспективи розвитку екотуризму в національному природному парку «Синевир».

Питання для обговорення та контролю:

1. Який природний заповідник в Україні найбільший і який найменший?
2. Які дендропарки України найвідоміші?
3. Які об'єкти ПЗФ у сусідніх країнах Ви знаєте?
4. Які чотири біосферних заповідника, 10 природних заповідників і 10 національних природних парків існують в Україні.

Рекомендована література

1. Вишневецький В.І. Екологічний туризм: навчальний посібник / В. І. Вишневецький . — К.: Інтерпрес ЛТД, 2015. — 140 с.

2. Заповідники і національні природні парки України / Авт. тексту В. Колос. – К.: Вища школа, 1999. – 223 с.
3. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України: навч. посіб. / О. О. Бейдик. — К.: Альтерпрес, 2011. — 462 с.
4. Водно-болотні угіддя України: довідник / під ред. Г. Б. Марушевського, І. С. Жарук. — К.: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2006. — 312 с.

Практичне заняття 2. Природокористування та екологічні закони

Мета: вивчити основні нормативно-правові акти, що стосуються екотуризму.

Питання для підготовки

1. Які Вам відомі нормативно-правові акти у сфері туризму?
2. Які нормативно-правові акти найбільше стосуються екотуризму?
3. Охарактеризувати державні заходи охорони довкілля.
4. Охарактеризувати міжнародні заходи охорони довкілля.

Теоретичні відомості

Найважливішими нормативно-правовими актами, що стосуються екотуризму, вважають закони України: “Про туризм” (1995 р.), “Про природно-заповідний фонд України” (1992 р.), “Про підприємництво” (1991 р.), “Про державну реєстрацію юридичних і фізичних осіб — підприємців” (2003 р.). Крім того, Податковий кодекс України та Господарський кодекс України. Усі ці документи зазнали істотних змін, ці зміни відбуваються постійно і відбуватимуться у майбутньому.

Закон “Про туризм” було ухвалено в 1995 р. У першому розділі, що має назву “Загальні положення”, дано визначення основних понять, які використовуються в туризмі. Зокрема, у ст. 4 “Організаційні форми та види туризму”, вказано, що залежно від цілей, об’єктів, які використовують або відвідують, виділяють кілька видів туризму: культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний; релігійний; екологічний (зелений).

Екологічний туризм згаданий у законі і тому він має повне право на існування. Крім того, згадано сільський, підводний, гірський, пригодницький та інші види туризму. У цьому розділі дано тлумачення того, хто є основними суб'єктами підприємницької діяльності: туроператори і турагенти.

Закон “Про природно-заповідний фонд України” важливий тому, що стосується об'єктів, які часто привертають увагу екотуристів. Згідно із цим законом, до складу ПЗФ України входять 28 природні території та об'єкти і штучно створені об'єкти, що мають найбільшу природну цінність. До перших належать природні та біосферні заповідники, національні природні та регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища. Штучно створені об'єкти — це ботанічні сади, дендрологічні та зоологічні парки, а також парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Практичне завдання

Розрахувати антропогенне навантаження та його наслідки на екотуристичний маршрут у межах об'єкта природно-заповідного фонду півдня України.

Самостійна робота

Написання доповіді за обраною темою:

1. Оцінка впливу туризму на природне і культурне середовище.
2. Вплив екотуризму на соціально-економічний розвиток регіонів.
3. Антропогенне навантаження на екотуристичні шляхи України та його наслідки.
4. Використання етнокультурної спадщини регіонів України в екотуризмі.

Питання для обговорення та контролю:

1. У чому полягає відмінність природних заповідників від національних (регіональних) природних парків у сфері їх використання?
2. Які види туризму згадані в законі “Про туризм”.
3. Як може екотуризм відігравати природоохоронну функцію?

4. Охарактеризувати основні законодавчі акти та природоохоронні закони, що регламентують розвиток міжнародного і національного екологічного туризму.

5. Що таке екологічна доктрина, де вона використовується, наведіть приклади?

Рекомендована література

1. Дмитрук О. Ю. Екотуризм: навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук, С. В. Дмитрук. — К.: Альтерпрес, 2009. — 358 с.
2. Козловський О. Ю. Екологічний туризм: навч. посіб. / О. Ю. Козловський, Б. В. Борисюк. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. — 202 с.
3. Національна доповідь про екотуризм в Україні/ Т.Ф. Панченко (підгот.). – К., 1999. – 24с.
4. www.menr.gov.ua — сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.
5. www.mon.gov.ua — сайт Міністерства освіти і науки України.

Практичне заняття 3. Екологічний туризм у світі та Україні

Мета: ознайомитися з основними видами екотуризму у світі та в Україні.

Питання для підготовки

1. Який вид екотуризму домінує у Європі?
2. Який вид екотуризму домінує в Україні?
3. Яка країна є світовим лідером в екотуризмі?

Теоретичні відомості

У потужної туристичній сфері бізнесу як окремий напрямок виділився в останні роки екологічний туризм, причому багато фахівців у всьому світі визнають його одним з найбільш перспективних видів туризму.

Екологічний туризм служить головним джерелом доходів для деяких країн світу, зокрема Кенії, Коста-Ріки. За різними оцінками екологічний

туризм становить 10-20% від усього ринку світового туризму і є найбільш динамічно що розвивається галуззю. Зародження екотуризму, слід пов'язувати з утворенням перших природоохоронних територій. Йосеміт був переданий президентом США Лінкольном штату Каліфорнія 30 червня 1864 року як державний парк “для загального відвідування, користування та рекреації”. Система природоохоронних територій світу включає майже 30 350 об'єктів площею 13 232 275 км².

Найбільш поширеною формою організації природоохоронних територій є національні парки, які займають 5% території суші. Найвищий показник частки природоохоронних територій у загальній площі країни мають Норвегія, Танзанія, Зімбабве, де він перевищує 10%. Абсолютним світовим рекордсменом у цій справі є Коста-Ріка, де 25% території країни має природоохоронний статус.

Нині в Україні активно формується розуміння сільського зеленого туризму як специфічної форми відпочинку в селі з широкими можливостями використання природного, матеріального та культурного потенціалу певних регіонів.

Розвиток сільського зеленого туризму у більшості країн світу розглядається як невід'ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села. Це актуально й для України, де особливо загострені соціально-економічні проблеми села. В Україні наявні такі соціально-економічні передумови для розвитку сільського туризму: – понад 1 млн. приватних житлових будинків на селі потенційно можуть бути використані для цієї сфери; – 70 % сільськогосподарської продукції виробляються в особистих селянських господарствах і є проблеми з її збутом тощо.

Практичне завдання

Скласти мапу маршруту та провести віртуальну екскурсію країною світу (країна на вибір) (з використанням презентації у форматі Power Point).

Самостійна робота

Підготувати презентацію за обраною темою:

1. Вітчизняні і зарубіжні екотуристичні регіони, місцевості і центри.
2. Світові і вітчизняні центри розвитку екотуризму.
3. Екотуристичні пропозиції національних парків США.
4. Екотуристичні пропозиції національних парків Європи.
5. Екотуристичні місцевості Західної України.
6. Екотуристичні пропозиції природоохоронних територій півдня України.

Питання для обговорення та контролю:

1. Які країни Африки активно розвивають екологічний туризм?
2. Охарактеризувати основні законодавчі акти, що регламентують розвиток міжнародного і національного екологічного туризму.
3. Яка країна є лідером у такому напрямку екотуризму як «спостереження за птахами»?

Рекомендована література

1. Дмитрук О. Ю. Екотуризм: навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук, С. В. Дмитрук. — К.: Альтерпрес, 2009. — 358 с.
2. Русев И. Т. Основы экотуризма: учеб-практ. пособие / И. Т. Русев. — Одесса: КП ОГТ, 2004. — 294 с.
3. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. – Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
4. Екотуризм і сталий розвиток у Карпатах: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10-12 жовтня 2007р. / Карпатський біосферний заповідник ; Державна служба туризму і курортів України ; Ужгородський національний ун-т ; Карпатський ін-т підприємництва ; Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника / Ф.Д. Гамор (відп.ред.) – Рахів, 2007. – 406с.
5. Бейдик О. О. Унікальна Україна: географія та ресурси туризму: навч. посіб. / О. О. Бейдик, Н. О. Новосад. — К.: Альтерпрес, 2013. — 572 с.

Практичне заняття 4. Технологія розробки, організації та проведення екологічних маршрутів

Мета: ознайомитися з технологією розробки екологічних стежок та навчитися прокладати екологічні маршрути.

Питання для підготовки

1. Завдяки чому отримує прибуток фірма, яка спеціалізується на екотуризмі?
2. Які ознаки можна виділити в туристичних маршрутах?
3. Які Інтернет-ресурси доцільно використовувати при розробці туристичного маршруту?
4. Як розвивається екотуризм в Україні?

Теоретичні відомості

Туристичним продуктом є попередньо розроблений туристичний комплекс, який складається з двох послуг. Найчастіше такими послугами є перевезення туристів та їх розміщення. Поширені також послуги з харчування та екскурсійного обслуговування. Крім того, можливі за додаткову плату анімаційні послуги, продаж сувенірів тощо. Інколи діяльність з формування туристичного продукту та його просування називають “туроперейтинг”.

Головна складова екотуристичного продукту це маршрут. Ним є заздалегідь спрямований шлях пересування туристів, на якому їх забезпечують замовленими послугами. Екотури можна здійснювати на природоохоронних територіях і за їх межами. У першому випадку існує можливість використання створеної при об’єктах ПЗФ інфраструктури. Водночас потрібно враховувати і певні обмеження, передусім у природних заповідниках.

Практичне завдання

1. Запропонувати маршрут екологічної стежки у межах природоохоронних територій України та провести віртуальну екскурсію (з використанням презентації у форматі Power Point).

Самостійна робота

1. Розробити та запропонувати маршрут екотуристичного спрямування в Одесі.
2. Розробити комплекс інформаційно-освітніх екотуристичних ресурсів (рекламу території природно-заповідного фонду півдня України).

Питання для підготовки та обговорення:

1. Як просувається туристичний продукт?
2. Наведіть приклади екотуризму у світі (екомаршрути)?
3. У чому полягає принципова відмінність природних заповідників і національних (регіональних) природних парків у сфері їх використання в туризмі?
4. Які Вам відомі туристичні фірми, що надають послуги у сфері екотуризму?

Рекомендована література

1. Козловський О. Ю. Екологічний туризм: навч. посіб. / О. Ю. Козловський, Б. В. Борисюк. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. — 202 с.
2. Косолапов А. Б. Теория и практика экологического туризма: учеб. пособие для студентов вузов / А. Б. Косолапов. — М.: КноРус, 2005. — 229 с.
3. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи. Сервісне забезпечення турпродукту: навч. посібник / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К.: Альтерпрес, 2008. — 286 с.
4. Грицак Ю.П. Организация самодеятельного туризма: учеб. пособие для студ. направления подготовки “Туризм” / Ю. П. Грицак. — Харьков: Экограф, 2008. — 164 с.
5. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України: навч. посіб. / О. О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук. — К.: Альтерпрес, 2007. — 369 с.

Практичне заняття 5. Червона книга України

Мета: ознайомитися зі структурою Червоної книги України та міжнародної червоної книги.

Питання для підготовки

1. Які категорії є в наявності в Червоній книзі України?
2. Що собою являє Червона книга України?
3. Чим відрізняється Червона книга України від Міжнародної червоної книги?

Теоретичні відомості

Червона книга України (ЧКУ) — це офіційне видання, що містить відомості про рідкісні, зникаючі та невизначені види рослин і тварин, які потребують особливої охорони. Загалом уже побачили світ три видання Червоної книги України. Перше вийшло друком у 1980 р., друге — у 1994 (тваринний світ) і 1996 рр. (рослинний світ). Наприкінці 2009 р. після тривалої перерви надруковано третє видання.

Третє видання, як і друге, складається з двох великих томів, які є справді червоного кольору. Перший том містить відомості про 542 види тварин, другий — про 826 видів рослин.

Основну роль у підготовці книги відігравали установи Національної академії наук України, а саме Інститут ботаніки та Інститут зоології. Головними редакторами томів стали директори цих установ.

Зміст Червоної книги викладено так, що опис кожного виду подано на окремій сторінці. Тут подано фото або рисунок представника виду, показано ареал його поширення, висвітлено біологічні особливості виду, чинники негативного впливу.

Практичне завдання

Розробити комплекс заходів збереження виду тварини чи рослини, яка має статус «Зникаючий вид».

Самостійна робота

Підготувати презентацію за обраною темою:

1. Зникаючі види рослин.
2. Зникаючі види тварин.
3. Рідкісні види рослин та тварин півдня України.

Питання для підготовки та обговорення:

1. Як називають єдиний вид вічнозеленого листяного дерева, який зустрічається на території України?
2. Який вид риб, що занесений до Червоної книги України, є найбільшим за розміром?
3. Що означають поняття “ендемік” і “космополіт”?

Рекомендована література

1. Заповідні території України. Ботанічні сади та дендропарки України / [відп. ред. Т. М. Черевченко, С. С. Волков; упоряд. В. В. Кваша, О. О. Семенова, Н. В. Чувікіна]. — К.: [б. в.], 2010. — 293 с.
2. Водно-болотні угіддя України: довідник / під ред. Г. Б. Марушевського, І. С. Жарук. — К.: Чорноморська програма Ветландс Интернешнл, 2006. — 312 с.
3. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України: навч. посіб. / О. О. Бейдик. — К.: Альтерпрес, 2011. — 462 с.
4. Русев И. Т. Основы экотуризма: учеб-практ. пособие / И. Т. Русев. — Одесса: КП ОГТ, 2004. — 294 с.

Перелік контрольних запитань

1. Визначте поняття екотуризму.
2. Які види і форми екотуристичних занять існують?
3. Наведіть основні освітні та організаційні принципи екотуризму.
4. У чому полягають головні функції і завдання екотуризму?
5. Визначте місце і роль екотуризму у сучасній системі туристичної діяльності.

6. У чому полягає відмінність екотуризму від інших видів туристичної діяльності?
7. Охарактеризуйте спільні і відмінні риси сільського і екологічного туризму.
8. Які існують міжнародні організації у сфері екотуризму?
9. Які існують міжнародні документи у сфері екотуризму?
10. Що таке Квебекська декларація екотуризму?
11. Наведіть головні екотуристичні центри і території екотуризму в Україні.
12. Охарактеризуйте поняття про природоохоронні території та об'єкти, наведіть їх класифікацію.
13. Наведіть приклади туристичної діяльності на природоохоронних територіях.
14. Охарактеризуйте організацію екотуризму у національних парках України.
15. Визначте особливості організації екотуризму у заповідниках і регіональних ландшафтних парках.
16. Яким чином можна регулювати туристичний рух та шляхи туристичних потоків?
17. Охарактеризуйте об'єкти зацікавлення екотуристів, екотуристичні атракції.
18. Наведіть приклади екотуристичних ресурсів території (місцевості, району, регіону).
19. Як впливає екотуризм на природне середовище: наслідки та способи захисту?
20. Охарактеризуйте екотуристичні маршрути: особливості організації та знакування.
21. Охарактеризуйте екологічні стежки як особливий вид екотуристичних маршрутів.
22. Визначте інноваційні форми екотуризму.
23. Визначте мотивацію і типи екотуристів.
24. Охарактеризуйте екотуристичний продукт та його складові.
25. Екотуристичний попит та головні види екотуристичних пропозицій.

26. Специфічні риси екотуристичного продукту?
27. Як спланувати та реалізувати екотур?
28. Визначте види небезпек в туризмі (об'єктивні та суб'єктивні), фактори ризику в природі і заходи їх попередження.
29. Безпека в екотуризмі.
30. Страхування туристів.
31. Етика екологічної мандрівки.
32. Менеджмент екотуристичних ресурсів регіону.
33. Охарактеризуйте організацію розміщення екотуристів та основні засоби розміщення.
34. Формування іміджу екотуристичних територій.
35. Охарактеризуйте форми просування екотуристичного продукту.
36. Охарактеризуйте інформаційно-освітні екотуристичні ресурси (друковані і електронні).
37. Охарактеризуйте реклама в екотуризмі: види і шляхи поширення.
38. Які основні екотуристичні центри України?
39. Охарактеризуйте найпопулярніші екотуристичні маршрути Західної України.

Рекомендована література

Основна

1. Вишневецький В.І. Екологічний туризм: навчальний посібник / В.І. Вишневецький — К.: Інтерпрес ЛТД, 2015. — 140 с.
2. Гапоненко А.І., Парфиненко А.Ю., Шамара І.М. Сільський зелений туризм. Навчальний посібник. Суми, 2019. 178 с
3. Голод А. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія. Львів : ЛДУФК, 2017. 340 с.
4. Дмитрук О. Ю. Екотуризм: навч. Посіб. / О. Ю. Дмитрук, С. В. Дмитрук. — К.: Альтерпрес, 2009. — 358 с.
5. Зінько Ю.В. Екологічні аспекти рекреаційно-туристичної діяльності в Українських Карпатах / Ю. Зінько // Міжнародна конференція «Екологічна ситуація у Карпатах на початку ХХІ століття: сучасний стан і шляхи вирішення» : Матеріали конференції. – Львів, 2013. – С. 56–64.
6. Козловський О. Ю. Екологічний туризм: навч. Посіб. / О. Ю. Козловський, Б. В. Борисюк. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. — 202 с.
7. Немець Л. М. Туристсько-рекреаційні ресурси світу : навчально-методичний посібник / Л. М. Немець, Г. О. Кулешова, А. В. Соколенко. Х., ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 102 с.
8. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства: навчальний посібник / Н.О. Алешугіна, О.В. Барановська, М.О. Барановський, О.О. Зеленська, І.В. Смаль, І.М. Філоненко. – Чернігів: Вид-во ЧНТУ, 2015. 492 с.
9. Сорокіна Г.О. Екотуризм : навч. посіб. // Луганськ: Вид-во ДЗ – ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. – 206 с.

Додаткова:

1. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи. Сервісне забезпечення турпродукту: навч. Посібник / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська. — 2-ге вид., перероб. Та доп. — К.: Альтерпрес, 2008. — 286 с.
2. Бейдик О. О. Унікальна Україна: географія та ресурси туризму: навч. Посіб. / О. О. Бейдик, Н. О. Новосад. — К.: Альтерпрес, 2013. — 572 с. 137
3. Водно-болотні угіддя України: довідник / під ред. Г. Б. Марушевського, І. С. Жарук. — К.: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2006. — 312 с.
4. Геологічні пам'ятки України: у 3-х т. / В. П. Безвинний, С. В. Білецький, О. Б. Бобров [та ін.]; за ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського, І. В. Антакової. — К.: ДІА, 2006. — Т. 1. — 320 с.
5. Грицак Ю.П. Организация самодеятельного туризма: учеб. Пособие для студ. Направления подготовки “Туризм” / Ю. П. Грицак. — Харьков: Экограф, 2008. — 164 с.
6. Заповідні території України. Ботанічні сади та дендропарки України / [відп. Ред. Т. М. Черевченко, С. С. Волков; упоряд. В. В. Кваша, О. О. Семенова, Н. В. Чувікіна]. — К.: [б. в.], 2010. — 293 с.
7. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України: навч. Посіб. / О. О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук. — К.: Альтерпрес, 2007. — 369 с.
8. Екотуризм і сталий розвиток у Карпатах: матеріали міжнар. Наук.-практ. Конф., 10-12 жовтня 2007р. / Карпатський біосферний заповідник ; Державна служба туризму і курортів України ; Ужгородський національний ун-т ; Карпатський ін-т підприємництва ; Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника / Ф.Д. Гамор (відп.ред.) – Рахів, 2007. – 406с.

Інтернет-ресурси

www.menr.gov.ua — сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.

www.mon.gov.ua — сайт Міністерства освіти і науки України.

www.mns.gov.ua — сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

www.unwto.org — сайт Всесвітньої туристичної організації ООН.

www.ecotourism.org — сайт Міжнародної екотуристичної організації.

www.etc-corporate.org — сайт Європейської туристичної комісії.

<http://greenglobe.com> — сайт міжнародної організації Green Globe з екологічної сертифікації в туризмі.

www.nationalgeographic.com — сайт Національного географічного товариства.

www.ecotourismrussia.ru — інформаційний сайт з екотуризму.

Навчальне видання

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

**Методичні вказівки
для практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни вільного вибору
для студентів закладів вищої освіти**

**Черничко Катерина Йосипівна
Підгорна Світлана Яківна
Делі Ольга Федорівна
Трач В'ячеслав Анатолійович**

Видано в авторській редакції

Формат 60x90/16. Ум. друк. арк. 1,33,

Тираж 50 прим. Зам. 22031

Видавець і виготовлювач

С. Л. Назарчук
65009, Одеса, Фонтанська дорога, 10.
Тел. 0509052377. Е-mail: selen_odessa@ukr.net
Свідоцтво субекта видавничої справи
ДК № 7024 від 23.12.2019.